Lunds Universitet
Språk- och litteraturcentrum
IT-Rumänska, K01 (91-120p)
Examenuppsats
2020

FORMELE VERBALE NON-FINITE DIN LIMBA ROMÂNĂ

ȘI ECHIVALENȚELE LOR SUEDEZE

- Analiză comparativă -

ROMANIAN NON-FINITE VERB FORMS AND THEIR SWEDISH EQUIVALENTS

- A comparative analysis -

RUMÄNSKA SPRÅKETS INFINITA VERBFORMER OCH DERAS UTTRYCKS MOTSVARIGHETER PÅ SVENSKA

- Analys och jämförelse -

MIHAELA CRISTINA IONESCU

mihaelacristina.se@gmail.com

Handledare: ***Felix Nicolau***
E-mail: felix.nicolau@rom.lu.se

Cuprins

1. Introducere ... 3
1.1 Scopul lucrării ... 3
1.2 Metode de lucru, materiale utilizate ... 3
2. Categoriile gramaticale ale verbului ... 3
2.1 Ce sunt categoriile gramaticale? ... 3
2.2 Modul ... 4
2.3 Moduri personale vs forme verbale non-finite ... 4
3. Infinitivul ... 5
3.1 Aspecte generale ... 5
3.2 Infinitivul lung ... 5
3.3 Infinitivul scurt ... 6
3.4 Infinitivul suedez ... 6
3.5 Compliniri, funcții sintactice și particularități ale infinitivului în limba română ... 6
3.6 Funcții sintactice și particularități ale infinitivului în limba suedeză ... 8
4. Gerunziul ... 8
4.1 Aspecte generale ... 8
4.2 Particularități ... 8
4.3 Compliniri și funcții sintactice ... 9
4.4 Valori echivalente ale gerunziului românesc în limba suedeză ... 10
5. Participiul ... 12
5.1 Aspecte generale ... 12
5.2 Compliniri, particularități și funcții sintactice ... 12
5.3 Corespondențe ale participiului românesc în limba suedeză - *supinum, perfekt particip* ... 13
6. Supinul ... 14
6.1 Aspecte generale ... 14
6.2 Funcții sintactice, compliniri, particularități ... 14
6.3 Valori echivalente ale supinului românesc în limba suedeză ... 15
6.4 Alf Lombard, despre supinul românesc ... 15
7. Concluzii ... 16
BIBLIOGRAFIE ... 17

1. Introducere

1.1 Scopul lucrării

Am ales să tratez un subiect de gramatică în primul rând din pasiunea pe care o am și am avut-o întotdeauna pentru gramatică, în special pentru gramatica limbii mele materne, româna. De aceea am vrut să aprofundez acest subiect - formele verbale non-finite din limba română - citind atât din ceea au scris lingviști și profesori români, cât și din ceea ce a scris despre acest subiect romanistul suedez Alf Lombard în cartea sa de gramatică românească *Rumänsk grammatik*. Spre surprinderea mea, am constatat că unele dintre afirmațiile și abordările sale nu sunt tocmai conforme cu realitățile limbii române.

Scopul lucrării mele este acela de a prezenta, analiza și compara formele verbale non-finite (numite în mod tradițional moduri nepersonale) din limba română și de a le găsi corespondențe în limba suedeză, fie forme verbale non finite, fie alte forme morfo-sintactico-semantice cu valoare echivalentă, comparându-le apoi cu acestea.

Voi încerca, de asemenea, să clarific și acele situații de omonimie fonetică dar nu și referențială a termenilor de specialitate din gramaticile celor două limbi, timidă încercare de a minimaliza riscul apariției confuziei de termeni. Am sesizat în anumite lucrări de specialitate omiterea explicațiilor suplimentare în aceste cazuri. De aceea, scopul secundar al acestei lucrări este de a oferi o unealtă colegilor mei studenți la limba română pentru a percepe asemănările și deosebirile actelor de limbă semnalate și a le înțelege fără dificultate.

1.2 Metode de lucru, materiale utilizate

Metodele folosite în elaborarea acestei lucrări sunt expunerea, analiza și analiza comparativă a ceea ce am citit, cu exemplificări spre argumentare, în mare parte personale, întrucât nu am găsit studii actuale de lingvistică comparată strict legate de subiectul pe care doresc să îl abordez. Autorii materialului bibliografic pe care l-am folosit sunt în principal limgviști români, dar și din Republica Moldova.

În ceea ce privește autorii suedezi, m-am folosit foarte mult, după cum am spus, de lucrarea romanistului suedez Alf Lombard *Rumänsk grammatik*, apărută în 1973, dar și de *Övningsbok i svensk grammatik* a Ceciliei Fash și a Annei Kannemark, ediția din anul 2005 și, desigur, *de Svenska Akademiens Grammatik* (SAG), *Gramatica Academiei Suedeze*.

2. Categoriile gramaticale ale verbului

2.1 Ce sunt categoriile gramaticale?

Conform definiției date de I. Iordan, V. Guțu Romalo și A. Niculescu în *Structura morfologică a limbii române contemporane* „categoriile gramaticale reprezintă sensurile logico-gramaticale (care se deosebesc de sensurile lexicale) ce se exprimă prin forme concrete de limbă, segmentale (fonem, morfem, combinație de foneme sau de morfeme) sau suprasegmentale (intonația)” (1967:

55) Astfel privite, „*categoriile gramaticale constituie modul intern de organizare a materialului de forme dintr-o limbă*” (*ibidem*).

Referindu-mă strict la verb, acesta are, în limba română, conform gramaticilor tradiționale, cinci categorii gramaticale - modul, timpul, numărul, persoana și diateza. Dintre acestea, specifice verbului și numai acestuia sunt categoriile modului, timpului și diatezei. În *Gramatica de bază a limbii române* a Academiei Române, apărută în 2016, este inclusă și o șasea categorie și anume cea a aspectului, exprimată „solidar” cu categoria timpului (*ibidem*: 243), și aceasta fiind specifică numai verbului.

2.2 Modul

O definiție simplă, dar completă în același timp, a modului o dă Ion Coteanu în *Gramatica de bază a limbii române* (1982: 176). El definește modurile ca fiind „formele luate de verb pentru a exprima felul de desfășurare a acțiunii” *(ibidem)*. Această definiție se regăsește și în *Gramatica de bază a limbii române* a Academiei Române (2016: 233), specificându-se totodată specializarea acestora „pentru diferite utilizări predicative” și faptul că exprimă „atitudinea vorbitorului, filtrul subiectiv” prin care trece „conținutul propozițional” al unui enunț, simplificând - raportul dintre enunț și enunțător, concepția pe care o are cel care vorbește despre acțiunea enunțată (*ibidem* 234). Din acest punct de vedere, o acțiune poate fi reală, sigură, posibilă, dorită, impusă, presupusă (Iordan, Guțu-Romalo *et alii* 1967: 60).

Și *Gramatica Academiei Suedeze* (*Svenska Akademiens grammatik*) definește modul (trad. mea) ca fiind „categoria gramaticală specifică formelor verbale predicative (finite), care indică ce atitudine are vorbitorul față de conținutul propoziției enunțate sau ca ce tip de act de limbaj vrea vorbitorul să fie perceput enunțul”(2019: 199).[1]

2.3 Moduri personale vs forme verbale non-finite

Din perspectiva definițiilor citate, verbul are în limba română cinci moduri:

- indicativ (*văd, vezi, am văzut, vei vedea* etc.);
- conjunctiv (*să vezi*);
- condițional-optativ (*aș vedea*);
- prezumtiv (*oi fi văzând*);
- imperativ (*vezi!*).

Aceste moduri sunt numite în gramatica tradițională moduri personale sau predicative, întrucât verbele la aceste moduri își schimbă forma în funcție de persoană și au funcție sintactică de predicat. Există însă și forme verbale care nu își modifică forma în raport cu persoana și care nu au funcție de predicat (sunt însă și excepții pe care le voi trata ulterior). Aceste forme sunt denumite de tradiția gramaticală *moduri nepersonale sau nepredicative* (Coteanu, 1982: 179) iar de terminologia actuală *forme verbale non-finite (GBLR,* 2016: 286). În limba română există patru forme verbale non-finite, fiecare având trasături specifice atât verbului cât și altor clase lexico-gramaticale (părți de vorbire). Acestea sunt:

[1] („modus, böjningskategori hos det finita verbet som anger vilken attityd talaren har till satsens innehåll eller vilken typ av språkhandling som talaren vill att yttrandet skall uppfattas som” https://svenska.se/SAG_Volym_1.pdf)

- infinitivul (ex.: *a vedea*)
- gerunziul (ex.: *văzând*)
- participiul ex.: (*vazut*)
- supinul (ex.: *de văzut*).

În limba suedeză există tot patru forme verbale non-finite - **infinitiv**, **perfekt particip**, **presens particip**, **supinum** (Dahl, *Grammatik*, 2006: 83) - pe care nu le voi trata separat, ci le voi include, în funcție de corespondența lor, în capitolele care tratează fiecare formă verbală non-finită din limba română.

3. Infinitivul

3.1 Aspecte generale

Atât în gramaticile românești, cât și în cele suedeze, infinitivul este considerat ca fiind forma „substantivală a verbului" care exprimă și denumește acțiunea la modul general, comportându-se la nivel sintactic „similar substantivului și grupului nominal" (Iordan, Guțu-Romalo *et alii* 1967: 202*)*, „infinitivul, formă verbală non-finită cu rol de centru în sintagma verbală cu funcție sintactică specifică grupului nominal" (trad.mea, SAG, 2019: 182)[2]

Infinitivul românesc, nu și cel suedez, are două forme, infinitivul lung (*cântare, dormire*) și infinitivul scurt (*a cânta, a dormi*), și două timpuri, infintivul prezent (*a cânta, a dormi*) și infinitivul perfect (a *fi cântat, a fi dormit* - rar folosit), prin această ultimă caracteristică, specifică numai infinitivului scurt, apropiindu-se de modurile verbale personale.

3.2 Infinitivul lung

Infinitivul lung al verbelor nu se deosebește cu nimic de substantiv, comportându-se la nivel flexionar și paradigmatic similar acestuia: *„Ce fire plăcută are!*" (Goian, *Limba română,* 2016: 115), *I-a câștigat simpatia prin firea sa plăcută, Datorită firii sale plăcute a reușit să-i câștige simpatia.* Există însă și o excepție și anume formele compuse inversate, regăsite în imprecații, dar nu numai, unde, incontestabil, are funcție de predicat, fiind echivalent unui conjunctiv, unui imperativ sau unui condițional-optativ:

Fire-ai al dracului!, Dormire-ai somnul de veci!, „Închinare-aș și n-am cui!/Închinare-aș murgului" (din balada populară „Toma Alimoș", culeasă de Vasile Alecsandri http://www.vasilealecsandri.eu/opere/cantece_batranesti/toma_alimos.html#.Xcci4JJKjIU, ultimul exemplu).

Infinitivul lung poate să corespundă în limba suedeză formei substantivizate de **presens particip**: *skrivande / skrivandet* (scriere / scrierea, înțeleasă ca procesul de a scrie), *firande / firandet* (sărbătorire / sărbătorirea, înțeleasă ca procesul de a sărbători), *beteende /beteendet* (comportare / comportarea).

[2] „i**nfinitiv**, infinit verbform använd som huvudord i verbfras med funktion som nominalt satsled" (https://svenska.se/SAG_Volym_1.pdf).

3.3 Infinitivul scurt

Infinitivul scurt la timpul prezent constituie forma-tip a infinitivului. În structura lui apare „prepoziția desemantizată *a”,* „morfem segmental de origine prepozițională” *(Constantinescu-Dobridor 1974),* „marcă a infinitivului” *(Iordan și Robu, 1978, Mihuț 1995)*” (https://limbaromana.org/revista/observatii-privind-statutul-prepozitiei-a-in-limba-romana/.

Marca infinitivului suedez este particula *att,* considerată clasă morfologică separată respectiv *infinitivmärke* (marca infinitivului) *(*https://eliderat.wordpress.com/2018/06/17/var-onodigaste-ordklass-kommer-antligen-forsvinna/). Se poate sesiza omonimia fonetică a acesteia cu conjuncția subordonatoare *att* (traductibilă în limba română prin *că* sau *să*, în funcție de context) și, implicit, prin extensiune, asemănarea din punct de vedere formal cu forma scurtă a infinitivului românesc la timpul prezent.

Infinitivul scurt intră în componența timpului viitor (ex.*voi/vei/va/vom /veți /vor merge*) și a modului condițional-optativ (ex. *aș/ai/ar/am/ați/ar merge*).

3.4 Infinitivul suedez

Și infinitivul suedez este parte componentă a viitorului (*futurum*, ska + infinitiv; kommer att + infinitiv, ex. *Jag ska gå*, *Jag kommer att gå - voi pleca /o să plec*) și viitorului în trecut (*futurum preteritum*: skulle + infinitiv, ex.: *Hon sade att hon skulle åka till Stockholm - Ea spunea că va pleca la Stockholm*), precum și a condiționalului-optativ (omonim structural viitorului în trecut) ce exprimă o acțiune posibilă, realizabilă, dorită, dar puțin probabilă (ex.: *Om jag vann en miljon skulle jag åka jorden runt – „Dacă aș câștiga un milion, aș călători în jurul lumii*”[3] (Fasth, Kannemark, *Form i fokus, Övningsbok i svensk grammatik, del C,* 2005: 44).

3.5 Compliniri, funcții sintactice și particularități ale infinitivului în limba română

În limba română, infinitivul scurt poate avea subiect, complement (direct, indirect, circumstanțial) sau nume predicativ și poate fi la rândul lui subiect, nume predicativ, atribut sau complement și doar în mod exceptional predicat în enunțuri cu valoare imperativă.

Exemple:

1. *„Vine vremea de a pricepe omul ce e bine și ce e rău”(*Creangă, *Povești, povestiri, amintiri*, 2015: 179*)* - infinitivul este atribut, determină substantivul *vremea,* dar are indiscutabil subiect - *omul*; în același timp infinitivul este aici elementul regent a două propoziții subordonate completive directe („ce e bine și ce e rău”).
2. *Nu și-a pierdut capacitatea de a se exprima clar* - infinitivul are funcție de atribut, determinând substantivul *„capacitatea”;* implicit, subiectul infinitivului ar putea fi subînțeles „el” sau „ea”, persoana despre care se vorbește în enunț; „clar” este însă indubitabil complement cicumstanțial de mod al infinitivului verbului reflexiv „a se exprima”.
3. *A face mișcare e un obicei bun* – aici, infinitivul are un complement direct și funcție de subiect.

[3] trad. mea

4. *Ideea era de a merge împreună cu ei la teatru* - infinitivul este nume predicativ; are două complemente circumstațiale, unul asociativ, celălalt de loc.
5. *Nu poate spune o vorbă bună* - infinitivul este complement direct și are un complement direct; de remarcat faptul că infinitivul nu este însoțit de prepoziția *a* în construcțiile de tipul acesta *(„a putea" + infinitiv)*
6. *Știe a cânta la vioară* (sau *Știe cânta la vioară*) - infinitivul este complement direct și are un complement circumstanțial instrumental și aici *a* poate lipsi.
7. *Vorbește mereu fără a se gândi înainte.* - infinitivul este complement circumstanțial de mod și are un complemet circumstanțial de timp.
8. *A început discuția prin a-l critica pe celălalt* - infinitivul are un complement direct si poate fi considerat fie complemet circumstanțial de mod, fie complement indirect cu nuanță instrumentală.
9. *A-**i** spune adevărul ar fi riscant*. - infinitivul este subiect și are complement direct și indirect.
10. *A se agita înainte de folosire!*, *A nu se arunca în foc!* - infinitivele sunt predicate având valoarea unor imperative tip recomandare și au complemente circumstanțiale (de timp, respectiv de loc).

În anumite ocurențe (exemplele 1, 2, 4, 7, 8), infinitivul scurt este precedat și de alte prepoziții care se adaugă lui *a*, fără însă a-l înlocui vreodată pe acesta. Romanistul suedez Alf Lombard sesizează acest aspect în a sa *Gramatică a limbii române* (*Rumänsk grammatik* 1973: 304). Din perspectiva lui, *de* ar putea „funcționa" ca „marcă a infinitivului", dând exemplul „îl opresc de a veni"[4]. Este un punct de vedere pe care vorbitorul actual (nativ), de limbă română nu îl poate împărtăși. Expresia din exemplul lui Lombard este forțată, ea nu se întâlnește în limba română contemporană, considerând totodată că și anul apariției gramaticii sale -1973 - aparține contemporaneității.

Capacitatea infinitivului de a putea fi precedat și de alte prepoziții în afară de și împreună cu *a*, care îl leagă de elementul regent, este o caracteristică nespecifică formelor verbale predicative / finite (Iordan, Guțu-Romalo *et alii* 1967: 206-207).

Ceea ce apropie infinitivul cel mai mult de modurile personale este echivalarea lui cu conjunctivul, care în limba actuală îl poate înlocui aproape în totalitate (cu excepția situațiilor în care infinitivul apare ca determinant al unui substantiv și în care este preferat; se poate spune „*Arde de dorința de a-l întâlni*", dar se poate spune și „*Arde de dorința să-l întâlnească*". În aproape toate exemplele pentru ilustrarea funcțiilor infinitivului pe care le-am dat mai sus, conjunctivul poate înlocui infinitivul. Face excepție exemplul 8, unde infinitivul nu poate fi înlocuit de conjunctiv, ci de o altă formă verbală non-finită, respectiv de gerunziu (*A început discuția prin a-l critica pe celălalt/ A început discuția, criticându-l pe celălalt).*

Infinitivul scurt din limba română corespunde infinitivului suedez și se poate traduce în suedeză tot prin construcții cu infinitiv (dar nu și viceversa, construcțiile suedeze cu infinitiv nu se traduc întotdeauna cu infinitiv în limba română[5]).

[4] „Inf. föregås ibland av ***de a*** (aldrig av ensamt ***de***!) som kan tjänstgöra som ett slags inf.-märke vid sidan av enbart *a: îl opresc de a veni"* - Lombard, 1973: 304
[5] Exemplu: Jag har mycket att göra - Am multe de făcut - verbul suedez la infinitiv se traduce în română prin supin

3.6 Funcții sintactice și particularități ale infinitivului în limba suedeză

Și în limba suedeză infinitivul poate avea, în mare parte, aceleași funcții specifice sintagmei nominale ca și infinitivul românesc, dar există și diferențe. Spre exemplu, în limba suedeză infinitivul poate fi complement predicativ al obiectului (*objektspredikativ*). Exemplu: „*...det kallar jag att leva och ta dagen som den kommer*" (https://svenska.se/SAG_Volym_3.pdf , 2019: 564), care se traduce prin „*asta numesc eu să trăiești și să iei zilele așa cum vin ele*". Se poate observa că nu se poate folosi infinitivul la traducerea în limba română a acestei fraze; ar fi totuși posibil în cazul unui enunț scurt, ca, de exemplu, „*Det kallar jag att leva gott*"„*Asta numesc eu a trăi bine*", deși exprimarea pare oarecum forțată. Gabriela Domide arată, de altfel, în studiul „*Complementul predicativ al obiectului (CPO) și predicativul suplimentar (PS). Controverse și interpretări*", că infinitivul nu poate avea acest rol (http://www.dacoromania.inst-puscariu.ro/articole/2010_1_7.pdf). De menționat și faptul că infinitivul din limba suedeză intră în componența sintagmelor cu rol de „substitut" sau „echivalent" al unei propoziții principale simple sau complexe, toate traducându-se în română prin conjunctiv - *„Att spöka ut sig så där!"* („*Să se travestească în felul ăsta!*" - cu sens reprobator), *„Jag gifta mig?"* („*Eu să mă mărit/ să mă-nsor?*")[6] (https://svenska.se/SAG_Volym_3.pdf, 2019: 565-566).

4. Gerunziul

4.1 Aspecte generale

În studiul Matildei Caragiu-Marioțeanu, *Sintaxa gerunziului românesc* (1957: 65), gerunziul este definit ca fiind „o formă verbală invariabilă care exprimă o acțiune sub formă de proces". Această definiție se poate completa cu cea a lui Ion Coteanu din capitolul dedicat gerunziului din *Gramatica de bază a limbii române* care spune că „gerunziul arată că acțiunea se desfășoară în paralel cu alta" sau alte acțiuni (1982: 222).

Gerunziul se formează adăugând la radicalul verbului sufixul *-ind* sau *-ând*, în funcție de terminația de la infinitiv:
-ind, pentru verbele cu terminația *-i (iubi->iubind)* sau *-a* precedat de *„i* (*remedia->remediind, repatria->repatriind, încheia->încheind*) sau grupurile „*che*" (*îngenunchea-> îngenunchind), „ghe*" (*veghea ->veghind)*[7]
-ând, pentru celelelalte (*ruga->rugând, plăcea->plăcând, vrea->vrând, merge->mergând*)[8]. Înaintea sufixului *-ând* se produce alternanța consonantică la verbele al căror radical se termină în *-d*, acesta devenind *-z* (ex.: *văzând, căzând, râzând, crezând*) (ibidem 223).

4.2 Particularități

Gerunziului intră în componența modului prezumtiv prezent, întâlnit frecvent în vorbirea populară (Goian, 2016: 116) Exemple: *„ M-oi fi ducând, nu sunt sigur", „S-o fi odihnind și el după atâta muncă"*.

[6] trad. mea
[7] exemple proprii
[8] exemple proprii

Gramaticile tradiționale încadrează gerunziul în categoria modurilor nepersonale, el „exprimă acțiunea sub forma unei însușiri atribuite de obicei unui verb", comportându-se ca un adverb (Iordan, Guțu-Romalo *et alii* 1967: 209). Gerunziul nu are desinențe de număr și persoană, dar acest fapt nu înseamnă că cele două categorii gramaticale menționate îi sunt străine. Acestea se pot deduce din context, reieșind foarte clar, în special când gerunziul apare însoțit de un pronume reflexiv sau de un substantiv sau pronume personal în cazul nominativ sau când subiectul verbului regent coincide cu subiectul regentului:
Îl /îi** vezi frământându-**se.
*Văzând **el** că nu mai venea nimeni, **a plecat** acasă*.
***Băiatul** vine alergând într-un suflet* (este evident că băiatul care vine este cel care aleargă).
Acțiunea exprimată de gerunziu este în general simultană cu cea a verbului cu rol de predicat, dar momentul acțiunii respective poate fi stabilit doar de context, în funcție de timpul verbului regent la modul personal și de logica enunțului, timpul exprimat de gerunziu percepându-se în unele situații ca fiind diferit de cel al verbului regent. Exemplu: „*Ion, cunoscând situaţia şi venind la faţa locului, nu-l găsi*" - este evident că acțiunea exprimată de primul gerunziu este anterioară celei exprimate de verbul regent (Axenti, Victor, *Semnificația modală și temporală a gerunziului*, http://limbaromana.md/index.php?go=articole&n=2213). Nu se poate afirma deci că gerunziul este străin de categoria gramaticală a timpului, specifică verbului, chiar dacă morfologic rămâne invariabil.

4.3 Compliniri și funcții sintactice

Gerunziul poate avea subiect, complement direct și indirect, complemente circumstanțiale (de loc, de mod), nume predicativ ceea ce demonstrează o dată în plus natura sa verbală:

*L-a convins spunându-**i** tot **adevărul*** **(-i -** complement indirect**, adevărul -** complement direct)
*„Fiind **băiet** păduri cutreieram"* (M. Eminescu) (**băiet** - nume predicativ)
*Venind el **acasă**, mâncă şi se culcă*. (**acasă** - complement circumstanțial de loc)
*A plecat râzând **în hohote*** **(în hohote** - complement circumstanțial de mod).

Gerunziul îndeplinește în propoziție următoarele funcții sintactice:

- complement circumstanțial - ipostază în care gerunziul „prezintă trăsături de tip adverbial" (*GBLR*, 2016: 291):
    - de mod: *Plângea suspinând*.
    - de timp: *Sunând soneria, a deschis uşa*.
    - de cauză*: Nestudiind îndeajuns, nu a reuşit la examen.*
    - condițional: *Studiind cu perseverență, vei obține rezultate bune.*
    - concesiv: *Ştiind că nu vei veni, eu tot te voi aştepta.*
    - instrumental: *A ajuns la mal înotând* (*ibidem*).
    - de scop: *Un flutur dă ocol/ **Cătând** o floare (*Edelstein, *Sintaxa gerunziului românesc*, 1972: 76-78).

- cumulativ - care „apare în structuri negative" ce corespund „unei subordonate introduse prin locuţiunea conjuncţională *necum să (...)*:

*Părinţii nu i-au oferit nici măcar afecţiune, **nemaivorbind** de sfaturi”*
(Nemțut, *Pe marginea sintaxei gerunziului românesc*, [DOC]https//profs.info.uaic.ro>Gerunziul romanesc).

- de excepţie - apare „în structuri cu adverbul restrictiv *decât*, putând avea drept corelativ un adjectiv pronominal nehotărât (...) *Nu-i altă cale să uiţi pe cineva decât **ignorându**-l”* (*ibidem*).

- opoziţional - în opinia Alinei -Paula Nemțuț „gerunziul poate apărea şi în poziţia unui circumstanţial opoziţional, deşi nu este consemnat nicăieri cu această funcţie” când „apare însoţit de adverbul restrictiv *decât* şi corespunde unei opoziţionale introduse prin *în loc să*:
*„Mai degrabă scapi mărturisind adevărul decât **ascunzându**-l”*(*ibidem*)

- complement direct*: „De-atâtea nopți aud plouând”* (*Lacustră* - G. Bacovia, https://www.versuri.ro/versuri/george-bacovia-lacustra-_3a17.html)
- element predicativ suplimentar: *Am văzut-o plecând la gară*. (aici gerunziul este element predicativ suplimentar în cazul în care se raportează la complementul direct; dacă se raportează la subiect este complement circumstanțial de timp).

Gerunziul poate îndeplini, mai rar, și funcții specifice adjectivului sau substantivului:
- atribut verbal: *focuri arzând*
- atribut adjectival - prin formele sale acordate: *inimă / inimi bătândă / bătânde; lumină / lumini tremurândă / tremurânde*
- subiect: prin gerunziul acordat substantivizat, întâlnit foarte rar: *Suferinda era întinsă pe pat.* (https://lexicologialimbiiromane.ro/vocabularul/mijloace-de-imbogatire-a-vocabularului/schimbarea-valorii-gramaticale/substantivizarea/).

4.4 Valori echivalente ale gerunziului românesc în limba suedeză

Gerunziul românesc poate pune probleme în cazul traducerii lui în limba suedeză întrucât, în principiu, nu are decât echivalente parțiale în această limbă. Situațiile de echivalență cu o formă verbală non-finită din limba suedeză sunt cele în care gerunziul românesc exprimă modalitateta de desfășurare a unei acțiuni și are valoare adverbială precum și situațiile gerunziului acordat sau substantivizat, situații în care se poate traduce cu forma verbală non-finită din limba suedeză numită **presens particip**:
*Venea alergând - Han kom **springande***
„*Privea **zâmbind** la cazna lor*” (I. Slavici) - *Han såg **leende** på deras ansträngning* (Lombard 1973: 316).
„*rezistență **crescândă**” - **växande** motstånd* (*ibidem* 318)
*inimă **bătândă** - **slående** hjärta*
*mâini **tremurânde** - **darande** händer*

Presens particip seamănă din punct de vedere formal cu gerunziul din limba română, formându-se cu ajutorul sufixelor **-ande** (verbele al căror infinitiv se termină în *a*) și -

ende (verbele al căror infinitiv se termină în altă vocală decât *a*) și poate fi folosit în enunț ca adjectiv, adverb, substantiv sau prepoziție având la nivel sintactic funcțiile specifice acestora (Fasth, Kannemark, 2005:57).

Trebuie deci subliniat că, deși pe românește **presens partcicip** înseamnă „participiu prezent", acesta **nu are nimic comun cu participiul din limba română**, (după cum voi arăta).

În celelalte situații, exemplificate mai jos, gerunziul românesc se poate traduce în limba suedeză prin construcții infinitivale (prezentă în exemplul 1), completive circumstanțiale de timp sau completive directe (prezente în toate exemplele)[9]:

1. *Privind pe fereastră, l-am văzut plecând spre gară*
Genom att titta på fönstret såg JAG honom när HAN gick / att HAN gick mot tågstationen
(*Prin [modalitateta de] a privi pe fereastră am văzut **când / că** a plecat la gară*)

2. *Plecând spre gară, l-am văzut privind pe fereastră.*
När JAG gick mot tågstationen såg jag att HAN tittade på fönstret.
*(**Când** am plecat spre gară am văzut **că** se uita pe fereastră)*

3. *Uitându-**mă** pe fereastră, l-am văzut ducându-**se** spre gară.*
Når jag tittade på fönstret såg jag att han gick mot tågstationen
(***Când** mă uitam pe fereastră am văzut **că** se ducea spre gară)*

4. *Ducându-**mă** spre gară, l-am văzut uitându-**se** pe fereastră.*
När JAG gick mot tågstationen såg jag att HAN tittade på fönstret
(***Când** mă duceam spre gară am am văzut **că** se uita pe fereastră)*

Este important de remarcat faptul că în exemplele 1 și 2 topica are un rol foarte important în determinarea actanților, pentru că schimbând pozițiile celor două sintagme gerunziale în raport cu verbul regent, sensul enunțului se schimbă complet: subiectul la persoana I singular al primei sintagme gerunziale din exemplul 1 devine în exemplul 2 actantul acțiunii săvârșite de complementul direct în a cea de-a doua sintagmă gerunzială din exemplul 1, analog complementul direct (care e la persoana a III-a singular), actantul celei de-a doua sintagme gerunziale din exemplul 1 devine în exemplul 2 actantul acțiunii săvârșite de subiectul primei sintagme gerunziale din exemplul 1, ambele construcții gerunziale rămânând însă neschimbate din punct de vedere lexical și morfologic. În exemplele 3 și 4, schimbarea poziției celor două sintagme gerunziale implică schimbarea persoanei pronumelui reflexiv însoțitor al gerunziilor. Dacă această schimbare nu s-ar face, atunci enunțul ar avea același sens, dar exprimarea ar fi forțată (*„Uitându-se pe fereastră l-am văzut, ducându-mă spre gară", "Ducându-se spre gară l-am văzut, uitându-mă pe fereastră"*), depinzând practic de stilul exprimării enunțului scris sau de intonația enunțului verbal.

[9] exemple proprii

5. Participiul

5.1 Aspecte generale

In limba română, participiul este o formă verbală cu natură dual - verb și adjectiv (Iordan, Guțu-Romalo *et alii* 1967: 210), care exprimă o acțiune încheiată (Coteanu 1982: 225). Se recunoaște după terminația în -t sau -s. (*ibidem*).

Natura verbală a participiului se manifestă prin faptul că este parte componentă a tuturor timpurilor trecute compuse, a cărui formă rămâne invariabilă în cadrul diatezei active (dar are flexiune în funcție de gen și număr la diateza pasivă - *Profesorul/Profesoara* / *Profesorii/Profesoarele a /au* ***chemat*** *elev*ii vs *Elevul/ Eleva /Elevii /Elevele a / au fost* ***chemat /chemată/ chemați/chemate*** *de către profesor/ profesori*.

5.2 Compliniri, particularități și funcții sintactice

În propoziție participiul poate avea funcţia de:

- subiect: *Încheiată discuția, și-au reluat celelalte activități.*
- complement de agent: *Romanul a fost scris de Rebreanu*
- nume predicativ: m*edicul devenit specialist*
- complement indirect*: îndatorat bunicului*
- complement circumstanțial de diverse tipuri:
  - mod - *luat cu asalt*.
  - loc - *scrisoarea pierdută pe drum*
  - timp - *tablete luate seara, înainte de culcare*

(conform https://it.scribd.com/document/31064758/Mioara-Avram-Gramatica-Limbii-Romane-2)

Natura adjectivală a participiului se manifestă prin anumite caracteristici care coincid în totalitate cu cele ale adjectivului și anume:

- are flexiune în funcție de gen, număr și caz;
- are grade de comparație - *mult mai îmbătrânit decăt ceilalți de vârsta lui;*
- poate fi însoțit de articol adjectival - *pantalonii cei uzați*
- poate avea determinanți de tipul substantiv / pronume + prepoziție: *nemulțumit de muncă / de sine* sau substantiv / pronume în cazul dativ: *îndatorat colegilor / îndatorat lor*.
- se poate diminutiva: *spălățel*

se poate substantiviza: *urâtul, rănitul* - participiul substantivizat se comportă din punct de vedere morfo-sintactic ca orice substantiv.

În enunțul: *Naufragiații salvați au fost aduși la mal de angajații pazei de coastă* sunt nu mai puțin de cinci participii, două participii subtantivizate (*naufragiații, angajații*), unul de tip adjectival (*salvați*), două (*fost, aduși*) alcătuind împreună cu verbul auxiliar perfectul compus la diateza pasivă.

Folosit cu valoare adjectivală participiul poate îndeplini la nivel sintactic funcția de atribut adjectival (*casă reconstruită*) sau nume predicativ (*Casa pare bântuită*).

Participiul invariabil al unor verbe (*a deschide, a se răsti*) poate avea valoare adverbială cu funcție de circumstanțial de mod (Goian, 2016: 115) Exemple: *I-a vorbit deschis* ; *I-a vorbit răstit.*

5.3 Corespondențe ale participiului românesc în limba suedeză - *supinum, perfekt particip*

Participiul invariabil, parte componentă a timpurilor compuse ale verbelor la diateza activă din limba română corespunde în suedeză formei verbale numite în această limbă **supinum** care contribuie la formarea timpurilor trecute compuse, împreună cu verbul auxiliar:

- perfekt (ce corespunde perfectului compus din limba română)
  Du har ätit. (Ai mâncat.)
- pluskvamperfekt (ce corespunde mai-mult-ca-perfectului din română)
  Alla var nöjda eftersom de hade fätt löneförhöjning[10] (Fasth, Kannemark, Anna, 2005: 31 :35)
- futurum exaktum preteriti (timp compus care exprimă o acțiune încheiată într-un viitor al unui moment trecut)[11] :
  "Ett år senare skulle vi alla ha sett våra liv slås i spillror" (https://sv.unionpedia.org/Futurum_exaktum_preteriti)
  Un an mai târziu ne-am fi văzut cu toții viețile distruse (trad. mea)

Nu are, deci, **nimic comun cu supinul românesc** pe care îl voi trata separat.

Participiul invariabil cu valoare de adverb, participiul substantivizat cât și participiul de tip adjectival din limba română corespund în mare măsură formei verbale numite **perfekt particip** (participiu trecut) din limba suedeză, care poate fi folosit:

- ca adjectiv: *De är förvånade över vad som har hänt igår (Ei sunt uimiți de ceea ce s-a întâmplat ieri)*
- ca adverb: *De tittar bekymrat på varandra (Se uită cu îngrijorare (îngrijorați) unii la alții)*
  Han talade öppet om sitt problem. (El a vorbit deschis despre problema lui)
- ca substantiv: *De måste säga upp några anställda.* (Fasth, Kannemark, 2005: 31) - *Ei trebuie să concedieze câțiva angajați* (trad. mea)
- în construcții cu valoare pasivă împreună cu verbele *vara* (*a fi*) și *bli* (*a deveni*) *(*Viberg, Ballardini *et alii*, *Gramatica limbii suedeze / Svensk grammatik pă rumänska,* 1990: *89 :90)*
- *Han blev antagen på kursen (El a fost admis la curs)*
- *Bilen är redan såld. (Mașina e deja vândută)*

Și în suedeză ca și în română acest tip de participiu poate avea formă negativă: ***o****planerat besök* (vizită neplanificată), prefixul *o-* echivalând prefixul *ne-* din limba română (Viberg, Ballardini *et alii* 1990: 90)

[10] „Toți erau mulțumiți pentru că primiseră o mărire de salariu" - trad. mea
[11] „sammansatt verbtempus som anger något avslutat i ett förflutet ögonblicks framtid" https://sv.unionpedia.org/Futurum_exaktum_preteriti

Ceea ce diferanțiază perfekt particip de participiul din limba română este faptul că perfekt particip poate fi folosit cu rol de prepoziție (Fasth, Kannemark, 2005: 31)
Exemplu: *Tio år är lång tid för att kunna förbereda sig och investera, oavsett konjunkturen.* (https://sv.bab.la/lexikon/svensk-engelsk/oavsett) - *Zece ani sunt o perioadă lungă de timp pentru a te putea pregăti și investi, indiferent de conjunctură* (trad. mea).

6. Supinul

6.1 Aspecte generale

Supinul este considerat de gramaticile tradiționale ca fiind acea formă verbală omonimă cu participiul invariabil precedat de o prepoziție, de regulă prepoziția *de* (care tinde să se specializeze și să devină marcă a supinului) dar și de altele - *la, pe, pentru, după* . Supinul exprimă numele unei acțiuni sau scopul/cauza unei acțiuni care a avut deja loc. (Coteanu, 1982: 227). Exemple (proprii):
Mergem la cules de struguri.
Am mult de scris.
I se umflaseră ochii de plâns.

6.2 Funcții sintactice, compliniri, particularități

Supinul poate îndeplini următoarele funcții sintactice:

- subiect*: E ușor de reținut*.
- nume predicativ: *Nu e de condamnat.*
- atribut: *mașină de cusut, pastă de lipit, gumă de mestecat*
- complement direct: *Am terminat de spălat.*
- complement indirect: *M-am apucat de studiat istoria artei*.
- complement circumstanțial (de ex. de timp: *Au ajuns pe înserat*., de loc: *S-a dus la prăşit)* (Goian, 2016: 116)
- complement circumstanțial de scop al unor adjective (Coteanu, 1982: 228): *„flori frumoase de privit", „stofă plăcută la pipăit"* (personal, aș considera o nuanță temporală în acest caz, stofa e plăcută **când** o pipăi și **nu ca să** o pipăi), *poame bune de mâncat;*
- complement indirect de relație (*ibidem*): *De auzit, aude*.; *De funcționat, funcționează*, având sensul de „în ceea ce privește" (auzul, funcționarea).

În mod excepțional poate fi și predicat în enunțuri de tip imperativ (Goian, 2016: 116): *De cumpărat pâine! De achitat întreținerea! De citit romanul „Ion"!.*[12]

Natura verbală a supinului se manifestă prin capacitatea sa de a „admite relațiile sintactice proprii verbului (exceptând relația verb-subiect)" (Iordan, Guțu-Romalo *et alii* 1967: 208). Poate avea complement direct, complement indirect - *Nu am de dat socoteală nimănui („socoteală"* - complement direct, *„nimănui "*- complement indirect), complement de agent -

[12] Exemple proprii

Defecțiunea e ușor de remediat de un specialist., circumstanțial de mod (*vorbe ușor de zis, sarcini greu de îndeplinit.*, conform Coteanu 1982: 227)

Ca și participiul, și supinul se poate substantiviza. Chiar dacă formele substantivizate ale participiului și supinului sunt identice ele se diferențiază la nivel semantic; după cum arată Gabriela Pană Dindelegan în studiul său *„Aspecte ale substantivizării în româna actuală. Forme de manifestare a substantivizării adjectivului”*, supinul substantivizat denumește „acțiunea, starea sau evenimentul parafrazabil prin „faptul de a”, (la fel ca și infinitivul lung al verbelor), în timp ce participiul substantivizat” denumește „agentul sau pacientul parafrazabil printr-o propoziție relativă”, „cel care a făcut, a suferit o acțiune, cel care se află într-o stare” (http://www.diacronia.ro/ro/indexing/details/V3897/pdf). Voi cita câteva din exemplele Gabrielei Pană Dindelegan pentru argumentare:
„*El este alesul nostru”* („*alesul*” - cel care a fost ales - participiu substantivizat) vs
„Alesul grâului de neghină” („*alesul*” - faptul / acțiunea de a alege - supin substantivizat)
„*Un spital de arși*” („*arși*” - persoană care este arsă, a suferit o arsură - participiu substantivizat)
„*Arsul mâncării de către gospodină”* („*arsul*” - „faptul”/ acțiunea de a arde mâncarea - supin substantivizat).

6.3 Valori echivalente ale supinului românesc în limba suedeză

În limba suedeză nu există un echivalent al supinului românesc. După cum am arătat, acea formă verbală din limba suedeză numită supinum are comună doar denumirea cu supinul românesc. Această omonimie poate duce la confuzie de termeni, atunci când gramaticile omit să dea explicații sau să facă specificări suplimentare.

Supinul românesc se poate traduce în limba suedeză - în funcție de context - prin **presens particip**, prin construcții infinitivale, substantive simple/compuse, construcții cu forme verbale pasive:
culesul porumbului - majsens skördande (skördande = presens particip) / *majsskörd* (substantiv compus) (Lombard 1972: *320)*
fumatul interzis - rökningen förbjuden (rökning = substantiv https://svenska.se/tre/?sok=r%C3%B6kning&pz=1)
Am mult de citit. - Jag har mycket att läsa (infinitiv)
Am ajuns pe înserat - Vi anlände mot kvällningen/skymningen (ambele substantive conform https://svenska.se/).
E de făcut - Det bör göras (Lombard, 1972: *321).*

6.4 Alf Lombard, despre supinul românesc

În *Rumänsk grammatik* Alf Lombard tratează supinul in cadrul amplului capitol dedicat participiului și nu distinct.

El spune că „forma masculină a participiului anumitor verbe este folosită ca „substantiv verbal”[13] (Lombard, 1972: 320; trad. mea), dând ca exemple „*fumatul oprit*”, „*mersul trenurilor*”, „*la culesul porumbului*”, „*evoluția scrisului*”, „*a încetat cusutul*” și sesizând echivalența cu infinitivul lung (*ibidem* 321). Spune apoi că în această ipostază, „folosit ca

[13] „Av vissa verb används ptp:ets mask.-form som verbalsubst"

substantiv verbal", participiul este deseori precedat de prepoziții, în special de prepoziția *de*" , iar această precedare este numită adesea „supin"[14] (*ibidem*). Considerând supinul substantiv în construcțiile de tipul „*greu / ușor de facut*", „greu" și „ușor" sunt în viziunea lui Lombard adjective pe care supinul le determină și de aceea acesta rămâne neschimbat, la forma de masculin singular[15] (*ibidem* 322), punct de vedere care vine în totală contradicție cu cel al lui Ion Coteanu care arată că în astfel de sintagme „**adverbele** *ușor*, *greu*, *dificil* sunt completări ale supinului" și „nu avem de a face cu un supin atribut" (Coteanu, 1982: 227). Chiar dacă Lombard spune apoi că „noțiunile" de „*greu*" și „*ușor*" sunt în astfel de asocieri apropiate funcției și valorii de adverb (*ibidem* 323) abordarea nu este corectă. Explicația acestei afirmații a lui Lombard s-ar putea deduce din modalitatea de exprimare a acestui tip de sintagme din limba suedeză (și franceză, cu care Lombard compară româna), prin adjectiv + infinitiv:: *„texter lätta att förstå"* (*texte „ușoare" de înțeles*). Este o perspectivă interesantă dar, din păcate, neconformă realității lingvistice. Ea nu ar costituì o problemă dacă ar fi privită doar în contextul istoric al teoriilor și viziunilor lingvistice asupra participiului și, mai ales, asupra supinului românesc. Problema rezidă în faptul ca *Rumänsk grammatik* (singura gramatica românească scrisă de un lingvist suedez și deci, implicit, și din perspectiva vorbitorului nativ de limbă suedeză) furnizează studenților informații nu tocmai corecte, fără ca ei să fie conștienți de acest fapt (cartea este dedicată studenților la limba română[16]).

7. Concluzii

Am încercat să prezint sintetizând și să sintetizez analizând în această lucrare pricipalele aspecte privind formele verbale non-finite din limba română - infinitiv, gerunziu, participiu și supin - din mai multe perspective (tradițional vs modern / română vs suedeză). Fiecare a fost tratată în funcție de propriile-i particularități, de aceea, deși am urmărit în mare măsură aceleași aspecte, ele au fost, totuși, abordate diferit.

Din cele studiate și prezentate aici pot spune în concluzie că infinitivul, gerunziul, supinul și participiul sunt forme hibride ce reunesc în comportamentul lor la nivel morfo-sintactico-semantic diferite clase lexico-gramaticale (verb/substantiv, verb/adjectiv, verb/adverb).

Nu există în cazul tutoror un echivalent de tipul unei forme verbale non-finite în limba suedeză, fapt care a făcut posibilă, după cum am arătat, și interpretarea greșită a valorii unora dintre ele. Exemplele concrete cu care am ilustrat fiecare situație constituie o parte importanta a argumentației mele, întrucât facilitează înțelegerea aspectelor pe care am dorit să le evidențiez în acesată lucrare.

[14] „Använt som verbalsubst. föregås ptp:et ofta av prep., särskilt *de* (...). Föregånget av prep. kallas det ofta "supinum" (rum. [mod] supin"

[15] („*De* + ptp av transitivt verb står som utbildning till adjektiven *ușor* "lätt" och "*greu*" vilka därvid står oföränderligt i Sg.-M-formen; „această traducere e ușor /greu de făcut"

[16] „Till mina lärjungar i rumänska med en uppmuntran att inte släppa taget", Lombard, 1972 (Studenților mei la limba română cu îndemnul de a nu abandona - trad. mea)

BIBLIOGRAFIE

*** *Gramatica de bază a limbii române,(GBLR)* Academia Română, Editura Univers Enciclopedic Gold, București, 2016

*** *Svenska Akademiens grammatik, (SAG), 2019*

Axenti, Victor, *Semnificația modală și temporală* a gerunziului. Revista Limba Română, nr. 11-12, anul XIII, Chișinău, 2003

Caragiu-Marioțeanu, Matilda., *Sintaxa gerunziului românesc*, Studii de gramatică, II, 1957

Coteanu, Ion, *Gramatica de bază a limbii române*, Editura Albatros, București, 1982

Dahl, Östen, Grammatik, Studentlitteratur, Lund, 2006

Edelstein, Frieda, *Sintaxa gerunziului românesc*, Editura Academiei, Bucureşti, 1972

Fasth, Cecilia, Kannemark, Anna, Form i fokus, Övningsbok i svensk grammatik, del C, Malmö, 2005

Goian, Maria-Emilia, *Limba română*, Editura Nominatrix, 2016

Iordan, Iorgu., Guțu Romalo, Valeria., Niculescu Al., *Structura morfologică a limbii romane contemporane* , Editura Științifică, București, 1967

Lombard, Alf, *Rumänsk grammatik*, CWK Gleeruo Bokförlag, Lund, 1973

Pană Dindelegan, Gabriela, *Aspecte ale substantivizării în româna actuală. Forme de manifestare a substantivizării adjectivului*, Universitatea București, Facultatea de litere, 2003

Viberg, Åke, Ballardini, Kerstin, Stjärnlöf, Sune, Gramatica limbii suedeze / Svensk grammatik pă rumänska, 1990

Izvoare

Creangă, Ion., *Povești, povestiri, amintiri*, Editura Minerva, București, 2015

Sitografie

https://eliderat.wordpress.com/2018/06/17/var-onodigaste-ordklass-kommer-antligen-forsvinna/
https://limbaromana.org/revista/observatii-privind-statutul-prepozitiei-a-in-limba-romana/.
http://limbaromana.md/index.php?go=articole&n=2213).
http://www.diacronia.ro/ro/indexing/details/V3897/pdf
http://www.vasilealecsandri.eu/opere/cantece_batranesti/toma_alimos.html#.Xcci4JJKjIU,
https//profs.info.uaic.ro>Gerunziul romanesc [DOC]
https://it.scribd.com/document/31064758/Mioara-Avram-Gramatica-Limbii-Romane-2
https://lexicologialimbiiromane.ro/vocabularul/mijloace-de-imbogatire-a-vocabularului/schimbarea-valorii-gramaticale/substantivizarea/
https://sv.bab.la/lexikon/svensk-engelsk/oavsett
https://sv.unionpedia.org/Futurum_exaktum_preteriti
https://svenska.se/ Akademiens ordböcker
https://svenska.se/SAG_Volym_1.pdf
https://svenska.se/SAG_Volym_3.pdf ,
https://svenska.se/tre/?sok=r%C3%B6kning&pz=1)
https://www.versuri.ro/versuri/george-bacovia-lacustra-_3a17.html